

Quin et non solum naturam humanam quoad corpus assumpsit, sed et veram hominis animam, ut verus esset homo. Num cum anima non minus quam corpus perdit esset, necesse fuit illum utrumque assumere, ut utrumque simul servaret. (Los 403.) (Art. 18.)

(Duitsche vertaling: nicht bloos hinsichtlich des Leibes..., sondern auch eine wahre menschliche Seele, Los 445.)

And did not only assume human nature as to the body, but also a thrice human soul.... it was necessary that he should take both upon him. (Art. 18, Los, 472.)

Credimus, hac conceptione Personam Filii Dei unitam atque conjunctam fuisse inseparabiliter cum humana natura. Ita ut non sint duo Filii Dei, nec duae Personae, sed duae naturae in unum Personam unitae, quarum utraque proprietates suas distinctas retineat. (Art. 19, Los 403.)

πιστεύομεν ὅτι διὰ τὴν ἐκείνην οὐκ ἀλλοτρίαν τὴν τοῦ υἱοῦ ἐκείνου ἀνθρώπου τὴν ἀνθρώπινον φύσιν καὶ τὴν θεϊκὴν φύσιν, ὥστε μὴ εἶναι δύο υἱοὺς τοῦ Θεοῦ οὐδὲ δύο ἐκείνους, ἀλλὰ δύο φύσεις ἐν μιᾷ ἐκείνῳ ἡρώδῃ, ἀνθρώπιναν καὶ θεϊκὴν φύσιν, τὰς ὁποίας ἡμεῖς ἀποδέχομεθα. (Art. 19, Los, 402.)

...Zwei Naturen in ein und derselben Person vereinigt (Los 445).

...two natures united in one single person (Los, 473).

...deux natures conjointes et une seule personne (Los, 190).

...twee naturen in eenen persoon vereenicht (Los, 190).

...twee naturen in eenen persoon vereenicht (Leere ende Order, 27, eerste uitgave).

...twee vereenichde naturen in eenen eenighe Persoone (Leere ende Order, 27, tweede uitgave).

...duae naturae in una eademque persona unitae (Collectio Confessionum, ed. H. A. Niemeyer, Lipsiae, 1840, S. 372).

...deux natures unies en une seule Personne (Los, 346).

...twee naturen in eenenigen Persoon vereenigd (Los, 347).

Deze twee naturen zijn also te samen vereenicht, ende maken eenen Persoon (Leere in Order, p. 27, 1e editie).

Deze twee naturen zijn alsoo tsamen vereenicht, makende eenen persoon.... (Leere in Order, p. 27, 2e editie).

Ces deux natures sont tellement unies ensemble faisant une personne (Los, 191; zie voor faisant de noten van Los, op den volledige tekst van art. 19).

...also te samen vereenicht, ende maken eenen persoon (Los, 191).

...tellement unies ensemble en une Personne (Los, 346).

...zoo te samen vereenigd in een Persoon (Los, 347).

...ita sunt simul unitae et coniunctae in unam personam (Niemeyer, 372).

τοῦτο αὐτὸ δὲ δύο φύσεις οὐκ ἀλλοτρίαι, ἀλλὰ μιᾷ ἐκείνῳ ἀνθρώπῳ ὡς μὴ δὲ αὐτὸν τὴν ἐκείνην ἀνθρώπιναν φύσιν. (Los, 404)

...naturae istae duae, in persona una ita sunt unitae, ut ne morte quidem ipsius separatae fuerint (Los, 405).

...so zusammen vereinigt und verbunden zu Einer Person, dass.... (Los, 446).

...so closely united in one person, that.... (Los, 473).

Tusschen interventie en non-interventie. (II.)

Wees ik verleden week reeds op het feit, dat Dr Steen inzake mijn verhouding tot Prof. Kuiper boweringen durft publiceren, die ik als uit de lucht gegrepen afwijs, hetzelfde doet zich voor als hij het heeft over andere zaken. Hij fantaseert over een „niet kunnen samenwerken met Prof. Waterink“, hetgeen pure fantasie is en hoogstens de uit publiek geworden feiten voor de hand liggende conclusie omkeert in haar tegendeel, en houdt voorts een lange redenering over wat ik schreef over de besloten vergaderingen, waarin Prof. Hepp indertijd sprak over het kerkbegrip. Dr Steen vat dan op zijn manier samen wat ik ervan zeide (volgens hem), en begint dan daartegen te opponeeren. Maar ik ga op die zaken niet meer in. Wat ik gezegd heb, wordt door hem met geen woord geciteerd; wat hij opmerkt, heeft mijn opmerkingen in geen deele geraakt, en wat ik over die zaak schreef, is door niemand, ook niet door particuliere mededeelingen, weerlegd, waarom ik het dan ook handhaaf.

Minder vermoelend, maar niet minder onjuist, is wat Dr Steen dan verder opmerkt over mijn poging, om den fellen aanval, dien de hoogleraren Kuiper en Hepp hebben geopend op de Professoren Vollenhoven en anderen, te weerleggen. Hij merkt op, dat ik wel dien aanval afwijs, maar niet zeg, wat ik zelf over de filosofische denkbeelden van de genoemde hoogleraren zeg, of denk.

Mijn antwoord kan kort zijn:

a) als iemand in onzen kring inzake wetenschappelijke problemen publiceert, wat hij meent, zeggen sommigen: mijnheer, u moest nog maar eens vijftien jaar erover studeeren; en als hij nog niet publiceert, klagen dezelfden soms: waarom doet u het niet?

b) ik denk er niet over, over alle punten, die a n d e r e n in het debat brengen, een eigen beschouwing te gaan publiceren. Ten eerste kan ik dat niet, ten tweede wil ik dat niet; dan zou een vreemde mijn werkprogramma bepalen. Bovendien is de eisch zelf dwaas; ik wees er reeds op, dat niemand de meening der thans polemiserende hoogleraren kent ten aanzien van de eigenlijke punten, waarop zij den aanval hebben geopend (zie verleden week). Ik zwijg nu maar over Dr Steen zelf, die nu reeds zijn zoóveelsten broeder onderhanden heeft, zonder over alle punten van het debat zijn meening te hebben gegeven in theoretische behandeling;

c) speciaal op het punt van de kwesties, die aan een kerkelijke „commissie van acht“ zijn overgegeven, heb ik geen enkele reden tot publicatie van eigen meening. Wel heb ik het recht, en den plicht, den publieken aanval dergenen, die de toestanden „erger dan vóór Assen“ noemen, te onderzoeken, en concrete beschuldigingen op haar juistheid te toetsen. Ik heb argumenten genoeg gegeven, en ga daarmee verder, om te hooogen, dat men concrete bezwaren inhrent, die niet juist zijn, en derhalve een groep van ernstige werkers onbillijk beoordeelt. Als ik dat doe, dien ik daarmee den vrede; men kan nu wel het oog sluiten voor het feit, dat niet ik aanval, maar dat anderen dit deden, terwijl ik dien aanval slechts toets en pareer, doch het gereformeerde volk is niet zoo kort van memorie;

d) dat die aanvallen mij niet zouden aangaan, en ik me dus ook niet daarin zou hebben te mengen, lijkt me nog al een vreemd beweren. Gaan de zaken ons allen niet aan? Hebben niet de aanvallers zelf in hun eerste

optreden een breed verband gelegd tusschen een groep, die zij als groep betrokken in (m.i. denkbeeldige) „factievorming“? En is daarbij niet ook in het openbaar mijn naam genoemd? Wat is dan logischer, dan dat in een rubriek voor kerkelijk leven eens van nabij bekeken wordt, wat men nu eigenlijk heeft in te brengen, als het op argumentatie aankomt?

e) dat ik niet opzettelijk tegenover de meeningen van de collega's Vollenhoven en Dooyeweerd de mijne plaats, voorzoover dit zou noodig zijn, is heusch geen wonder. Als ik 't had gedaan vóórdat de wonderde atmosfeer geschapen is, waarin we thans leven, zouden enkele broeders alweer gezegd hebben: 't gaat tegen de V. U. Als Dr Steen aan zulke dwaasheden voet geeft, al weer met miskenning van notoire feiten, wat zouden dan anderen zeggen? Bovendien heb ik tegen bepaalde meeningen en handelingen van de aanklagers van thans bezwaren, die mij veel zwaarder wegen, dan de enkele bedenkingen, die ik heb tegen bepaalde opinies der bedoelde hoogleraren, wier meening trouwens nog niet in alles bekend is. Voorts zie ik in het optreden van deze laatste erg veel, dat ik van harte toejuich en een zegen voor ons gereformeerde leven acht. Verder acht ik de tegenwoordige atmosfeer veel te onzuiver, dan dat het op dit oogenblik de tijd zou kunnen zijn voor een oppositie mijnerzijds op die bepaalde punten, waarop ik misschien zou willen opponeeren. Eerst moet die ellendige sfeer weg, waarin we thans elkaar benauwen, eerst moeten die aanklachten worden ontzenuwd. Vervolgens: ik heb tegen de eigen wetenschappelijke opinies van hoogleraren der V. U. nog nooit me verzet. Den aanval daarop openen, dat laat ik over aan den hoogleraar Hepp, die desverlangd antwoord krijgen kan en het kreeg.

Hoewel ik Prof. Hepp's meeningen in veel opzichten niet deel, heb ik me er nooit toe gezet, ze te bestrijden; noch in den Kamper Studenten Almanak, noch in besloten vergaderingen, noch in de pers. Hoewel ik Prof. Waterink's anthropologie niet juist acht, heb ik er niet tegen gestreden. Waarom zou ik het wel doen tegen de hoogleraren Vollenhoven en Dooyeweerd, als ik meen, dat hun optreden veelszins gereformeerd is (men denke maar eens aan de gemeene-gratie-excessen van Dr Steen of van anderen)? Men vecht tegen zijn collega's alleen als 't noodig is, hard noodig.

En zoo „ver“ als Dr Steen, die aan „pantheïsme“ denkt als hij Prof. Vollenhoven leest, ben ik nog niet; ik zal ook wel nooit zoo „ver“ komen.

f) de klacht, dat mijn afwijzen van Prof. Hepp's aanval derhalve wel polemiseert, maar geen leiding geeft, is er dus naast. Ze gaat uit van de nog te bewijzen these, dat er tegen de aangevallenen zóór ernstig opgetreden dient te worden. Laat men deze voorhands ondanks alle betoogen van Hernut en Prof. Hepp nog onbewezen vóóronderstelling los, dan is het wel degelijk voldoende, aan te toonen, dat concrete klachten als Prof. Hepp slaakte, den zakelijken grond missen, dat derhalve de toestand onzuiver geteekend is in den fellen aanval van Prof. Kuiper, die een paar jaar geleden nog vroeg, wie tot al die polemieken aanleiding gaf.... en dat men dus beter doet niet te spreken, tenzij men deugdelijke bewijzen heeft. Hetgeen tot nu toe niet gebieken is. De „leiding“ (zoo men daarvan spreken wil) is dus wel degelijk gegeven; want tegen de „leiding“ die zei: „erger dan vóór Assen“ is een andere gesteld, een tegen-leiding, zoo men het nare woord hebben wil. En deze „tegen-leiding“ heeft gezegd: het staat met de V. U. heusch niet zoo miserabel ervoor, als twee van haar professoren beweren, en als op hun voetspoor Dr Kersten en consorten klagen. Pas op, zei Dr Den Houting, voor den schijn van een strijd om de hegemonie. Zoo langzamerhand ga ik het hem nazeggen.

Volgende week nog enkele opmerkingen. K. S.

Voor de militaire tehuizen.

De Ned. Militaire Bond (Sportlaan 107, Den Haag, Giro No. 127892) heeft de kerkoraden ieder jaar in de gelegenheid gesteld om iets voor de jonge lidmaten in militairen dienst te doen; door het zenden van een circulaire, die aan het bestaan van de Tehuizen voor Militairen wilde herinneren.

De Bond heeft den steun, om de Tehuizen in stand te houden, dringend nodig. Hij voelt zich mede door de Kerken, geroepen, om de Tehuizen in stand te houden.

Op verzoek wil ik het werk van den Bond ook gaarne hier aanbevelen. Een collectie, elke gave.... „ja, zelfs een sympathiek schrijven“, zal welkom zijn.

De volgende Tehuizen zijn aangesloten bij den Bond: Amersfoort, Arnhem, Assen, Bergen op Zoom, Breda, Deventer, Dordrecht, Ede, Groningen, Gorinchem, Haarlem, Harderwijk, Harskamp, Helder, Kampen, Legerplaats bij Nieuw Milligen, Legerplaats bij Soesterberg, Legerplaats bij Laren, Legerplaats Hoogte 50, Leiden, Middelburg, Naarden, Nijmegen, Rotterdam, Utrecht, Venlo, Vliedingen.

Tehuizen, niet bij den Bond aangesloten, zijn: Amsterdam, Plantage Muidergracht 148; 's-Hertogenbosch, Krullaerstraat; Den Haag (2 Teh.), Heemkerken Rijnwijkstraat; en Legerplaats bij Oldebroek.

Er zijn dus 82 Tehuizen, waarvan 27 aangesloten bij den Nederlandschen Militairen Bond. Het Bondsbestuur bestaat uit de heeren: J. J. C. van Dijk, Minister van Defensie, Voorzitter, en D. J. C. van Reenen, Oud Lt. Kol. K. N. I. L., Secr.-Penningm.

Wij hopen, dat deze herinnering doeltreffend zal zijn.

K. S.

Prof. Dr J. D. Du Toit.

In September van dit jaar hoopt Prof. Du Toit ons land te bezoeken, volgens zijn schriftelijke mededeeling

aan schrijver dezes. Aangezien vele van onze jonge menschen hem slechts bij naam kennen, voldoen we gaarne aan het verzoek van den redacteur van „De Reformatie“, om iets mede te deelen aangaande onzen aanstaanden gast. Niet alleen door zijn arbeid als Professor aan de Theol. School van de Geref. Kerk in Zuid-Afrika te Potchefstroom, maar ook door zijn gedichten heeft hij in Zuid-Afrika een algemeen bekenden naam. Door zijn arbeid als leider van de commissie uit drie kerken (de Geref. Kerk, de Ned. Geref. Kerk en de Herv. Kerk) inzake de vertaling van den Statenbijbel in het Afrikaansch, heeft Prof. Du Toit naam gemaakt onder al wat gereformeerd is in vijf werelddeelen.

Prof. Du Toit is geboren in 1877 in De Paarl (Kaap-provincie). Zijn vader was de beroemde Ds S. J. Du Toit, Superintendent van onderwijs in de Transvaalse Republiek. Het geslacht van de Du Toits (spreek uit Tool) is volgens officiële gegevens uit Frankrijk afkomstig. Naar Nederland gevlucht met andere Hugenoten, 1688, heeft de stamvader Francois Du Toit eenigen tijd te Leiden gewoond, en is daarna vertrokken naar Kaap de Goede Hoop.

De naam Du Toit, oorspronkelijk Du Toiet, wordt afgeleid van het feit, dat een van de voorvaders uit dit geslacht den Franschen koning een schuilplaats heeft verleend op den zolder van zijn huis. Als belooning daarvoor heeft deze koning hem in den adelstand verheven met den titel: du toiet, d.i. van het dak. Het familiewapen bevat dan ook drie zwaluwen, vogels die gewoon zijn onder het dak van een huis te schuilen. De stamvader van de Zuid-Afrikaansche Du Toits heeft in 1882 de boerenplaats „Kleinbos“ gekocht, waar thans Daljosaphat ligt, nabij De Paarl in de Kaap-provincie.

De vader van Prof. Du Toit, de bekende Ds S. J. Du Toit, heeft geleefd van 1847—1911. Zijn werkzaam leven is beschreven door zijn zoon in een boek van 469 bladzijden in 1917. Daarop in te gaan zou ons afleiden van ons onderwerp. Wij volstaan dus met te zeggen, dat Ds S. J. Du Toit de vader is van de Afrikaansche taalbeweging door de oprichting van het Genootschap van Regte Afrikaners in 1875. Doel van dit genootschap was om te komen tot een „Afrikaanse Bijbelvertaling“. Dit werk, onlangs voltooid, heeft dus een periode van 60 jaren noodig gehad om verwezenlijkt te worden.

Ds S. J. Du Toit was ook een dichter. Wie kent niet zijn „Transvaalse Vrijheidslied“.

Di Flirkleur fan ons diirbaar land,
Di waal weer o'er Transvaal,
En wé di Godfergete hand,
Wat dit weer neer wil haal!

Minder bekend is echter zijn lied „Di Afrikaanse Taal“:

Gen Hollans, Duits of Frans,
Gen Engels of Jafaans,
Gen Kaffers of Boesmans,
Al goi jii almal in di skaal,
Fer ons kan hulle nooit ophaal
Di ware Afrikaanse Taal.

De lezer hiervan, die deze schrijfwijze vergelijkt met die van de pas uitgekomen „Afrikaanse Bijbelvertaling“, zal bemerken, dat in den loop van 60 jaren deze heel wat veranderd is. De oorsprong van de taalbeweging is te vinden bij het Genootschap van regte Afrikaners. Maar het opkomen van de nationale beweging in 1914, onder de leuze: „Om 'n volk te wees moet ons 'n eie taal he“, is oorzaak, dat de beweging algemeen is geworden en met de Bijbelvertaling in het Afrikaansch is bekroond geworden.

S. O. LOS.
(Wordt vervolgd.)

Een goed begin.

J. C. Mollema: De reis om de wereld van Olivier van Noort, 1598—1601. — P. N. van Kampen en Zn. N.V., Amsterdam, 1937.

We gaan de laatste jaren een eenigszins nieuwen koers uit in de letterkunde. Er is een groote belangstelling gekomen voor het eigen land, het eigen volk, met zijn zeden en gewoonten. De nieuwe streekroman is er het bewijs van.

Tegelijkertijd is de liefde voor het grootsche verleden van ons volk weer wakker geworden. Tientallen van jaren gingen er voorbij, sinds vooral Potgieter en de Gids den stoot gaven tot het schrijven van historische romans. In de vorige eeuw werden deze boeken verslonden, en zelfs nu nog worden er enkele van gelezen, maar haast niet meer door volwassenen. De grooten uit de vorige eeuw: Van Lennep, Schimmel, Oltmans, ze zijn afgedaald van hun hoog voetsluk en zijn auteurs voor kinderen geworden. De moderne lezer, psychologisch geschoold, meent dergelijke avontuurlijke boeken niet meer te kunnen lezen.

De beste van allen, Mevr. Bosboom-Toussaint, wie men althans geen tekort aan ziekkundige tekening kan toeschrijven, wordt desniettemin niet meer gelezen, omdat ze te langdradig voor ons geworden is, naar men zegt. Maar zij, die kunnen lezen, die zich geduldig kunnen overgeven aan de schrijfster, weten beter, en genieten dikwijls van haar boeken meer, dan van die der gevierdste schrijfsters van heden.

Omstreepsche roman van Moerbeelding hun name in de oors. Nederland weest van Als onz. van ander buitenlands eerd warc een heter woord di dooddoo loont, m Wat onze grootschotsch of van smar dien gord derlandsc zeer duid den in ge De boel zoo rijk nauwelij nog onbescheepsjo zwaard c Het zij journalen en voortr deel zijn : ten-Vereej vrijwel o Daarom weest, en bekend te Kernkam] tria, vade grafieën". genoemde zijn tocht In een lezer zich stellen, o Noort, ee raal van aarde om Een ko volledig l als kapite leven einc De weg te voren reis van op vertro te gaan e Portugeez dien de I Noord, la Doch e straat Ma van Vuur als de we Hoop, mi voordeede en dus ko doen, zijn meren en om daar met de h De Hou Indische handel o zame vere van de ei rijk is on Olivier zelfde doe beoogde: doen, met zijn zilver Het gro lema gen Noort, wa den lezer ken, heel gemodern de taal j historisch baar, omc door zou zeer sterk werker w een journ der data, kan naga maar het Toch is deze reis te vertelle Er zijn om de ne deze kuni worden. een Een zijn gewe De leze

an onze jonge
n, voldoen we
teur van „De
gaande onze
arbeid als Pro-
Kerk in Zuid-
zijn gedichten
kende naam.
missie uit drie
L. Kerk en de
en Statenbijbel
naam gemaakt
relddeelen.
Paarl (Kaap-
Ds S. J. Du
Transvaalse
ts (spreek uit
Frankrijk af-
andere Hoge-
Du Toit eenigen
vertrokken naar

olet, wordt af-
vaderen uit dit
plaats heeft
Als beloning
adelstand ver-
het dak. Het
ven, vogels die
ais te schuilen.
Du Toits heeft
cht, waar thans
Kaaprovinsie,
de Ds S. J. Du
verzaam leven
van 469 blad-
as afleiden van
te zeggen, dat
ikaansche taal-
enootschap van
enootschap was
vertaling". Dit
periode van 60
e worden.
Wie kent niet

land,

„Di Afrikaanse

t.

naal

e vergelijkt met
Bijbelvertaling",
jaren deze heel
de taalbeweging
regte Afrikaners
beweging in 1914,
moet ons 'n eie
algemeen is ge-
het Afrikaansch

S. O. LOS.
ordt vervolgd.)

KUNST

om de wereld van
01. — P. N. van
rdam, 1937.

igszins nieuwe
een groote be-
land, het eigen
en. De nieuwe

t grootsche ver-
geworden. Tien-
j, sinds vooral
gaven tot het
In de vorige
nden, en zelfs
zen, maar haast
grooten uit de
iel, Oltmans, ze
setstuk en zijn
. De moderne
teent dergelijke
kunnen lezen.
om—Toussaint,
zielkundige tee-
sniettemin niet
radig voor ons
zij, die kunnen
overgeven aan
enieten dikwijls
die der gevierd-

Omstreeks 1900 is er wel een nieuwe histori-
sche roman ontstaan, en hebben Prins, van Oordt,
van Moerkerken en anderen hun lezers in ver-
beelding naar vroegere tijden teruggevoerd, maar
hun namen klinken vele jongeren als historische
in de ooren, ze kennen hun werken niet meer.

Nederlanders zijn nooit hevig enthousiast ge-
weest voor hun groot verleden.

Als onze helden, wier namen in de geschiedenis
van andere volken een plaats innemen, hier, naar
buitenlandsch voorbeeld, met een standbeeld ver-
eerd waren, dan zouden vele nu leeg stadspleinen
een beter aanzicht vertoonen. Onze nalatigheid
wordt dikwijls goedgepraat met den bekenden
dooddoener, dat onze liefde zich niet naar buiten
toont, maar in het hart diep gevoeld wordt.

Wat weten wij, Hollanders in doorsnee, van
onze groote ontdekkers en zeehelden af? Wij zijn
trotsch op een groot overzeesch rijk, dien „gordel
van smaragd", maar wat weten we van hen, die
dien gordel moeizaam vervaardigden voor de Ne-
derlandse maagd? Een enkele naam klinkt nog
zeer duidelijk door, de meeste zijn alleen te vin-
den in geschiedboeken.

De boeiende verhalen van de eerste zeetochten,
zoo rijk aan avonturen, als de rijkste fantasie
nauwelijks zou kunnen verzinnen, liggen meestal
nog onbenut verborgen in de stuntelig geschreven
scheepsjournalen van hen, die beter met het
zwaard dan met de pen vertrouwd waren.

Het zijn slechts weinigen, die weten, dat deze
journalen, voorzien van geleerde aantekeningen
en voortreffelijke verklarende gegevens, voor een
deel zijn uitgegeven in de werken van de Linscho-
ten-Vereeniging. Voor het groote publiek zijn ze
vrijwel onbereikbaar.

Daarom is het een voortreffelijke gedachte ge-
weest, enkele bijzondere personen in breeder kring
bekend te maken. Onder redactie van Dr J. H.
Kernkamp verschijnt nu een serie boekjes: „Pa-
tria, vaderlandsche cultuurgeschiedenis in mono-
grafieën". Het eerste deeltje daarvan is het boven-
genoemde van Mollema, die Olivier van Noort en
zijn tocht beschrijft.

In een korte inleiding tracht de schrijver den
lezer zich het Rotterdam van 1600 te doen voor-
stellen, om te verklaren hoe men een man als van
Noort, een herbergier, kon benoemen tot admi-
raal van de vloot, die opdracht kreeg de geheele
aarde om te zeilen.

Een korte levensbeschrijving geeft een toch wel
volledig beeld van den herbergier-admiraal, die
als kapitein bij de infanterie zijn merkwaardig
leven eindigde.

De weg naar Indië was den Nederlanders kort
te voren bekend geworden, door de geslaagde
reis van Cornelis de Houtman en spoedig daar-
op vertrokken de eerste schepen om handel te
te gaan drijven in het rijke gebied dat door de
Portugeezen in bezit was genomen. De eigen weg,
dien de Hollanders hadden willen banen, om de
Noord, langs Nova Zembla, was gesloten gebleven.

Doch er was nog een toegang: de route door
siraat Magelhaes, langs de onherbergzame streken
van Vuurland. Deze was minstens zoo gevaarlijk
als de weg langs de stormachtige Kaap de Goede
Hoop, maar bood aan den anderen kant extra
voordeelen. Zuid-Amerika was Spaansch gebied,
en dus kon men in die streken den vijand afbreuk
doen, zijn schepen nemen en zijn handel belem-
meren en tevens nog doorvaren naar Oost-Indië,
om daar meer vreedzamen ruilhandel te drijven
met de inlanders.

De Houtman werd de wegbereider voor de Oost-
Indische Compagnie, die het monopolie van den
handel op Indië zocht te verkrijgen door lang-
zame verdrijving der Portugeezen en inbezittingen
van de eilanden, waardoor een machtig koloniaal
rijk is ontstaan.

Olivier van Noort werd uitgezonden met het
zelfde doel, dat later de West-Indische Compagnie
beoogde: door kaapvaart den vijand afbreuk te
doen, met geweld diens handel te belemmeren en
zijn zilver buit te maken.

Het grootste gedeelte van zijn boek heeft Mol-
lema gereserveerd voor het journaal van Van
Noort, waarin deze uitvoerig de reis beschreef. Om
den lezer van de twintigste eeuw niet af te schrik-
ken, heeft hij de taal van den 16den eeuw
gemoderniseerd. Ten deele is dit jammer, omdat
de taal juist een typeerende kleur geeft aan een
historisch verhaal, maar ten volle is het verklaar-
baar, omdat het verhaal er goeddeels onleesbaar
door zou geworden zijn. Bovendien is het journaal
zeer sterk bekort. In eigen woorden vertelt de be-
werker wat er dagelijks gebeurde. Daardoor is het
een journaal geworden, met getrouwe aanduiding
der data, zoodat men van dag tot dag de reis
kan nagaan, en ook is het wel naar Van Noort,
maar het is niet meer van Van Noort.

Toch is voor het doel van het boekje, om n.l.
deze reis aan een groote groep belangstellenden
te vertellen, zulk een methode haast onontbeerlijk.

Er zijn nu niet een groot aantal noten noodig,
om de noodzakelijke verklaringen te geven, maar
deze kunnen gewoon in denzelfden stijl ingevoegd
worden. Journaal en beschrijving vloeien zoo in-
een. Een andere methode zou natuurlijk mogelijk
zijn geweest, maar zoo kan het heel goed.

De lezer ontvangt zoo zonder ophef het aan-

grijpend verhaal van dezen tocht met vier schepen,
waarvan twee nauwelijks 50 ton groot waren, het
verslag van geleden ellende, teleurstellingen, mui-
terij, ijzeren tucht, en een compleet zeeslag, met
den zorgvollen terugtocht op 'leenig overgebleven
schip, nog bemand met 45 koppen.

De mooie platen en historische kaarten verdui-
delijken uitnemend dit boekje, dat door zeer velen
moge gelezen worden, omdat het recht doet aan
een man die verdient voort te leven in de her-
innering, als een der bouwers van een groot ver-
leden. Een goed begin van deze serie.

Gr.

H. S.

VAKWETENSCHAP EN PRAKTIJK

De studie der geneeskunde.

II.

Zooals wij in het vorig artikel zagen is de aan-
was van het aantal artsen de laatste jaren zeer
toegenomen. De uitbreidingsbehoefte, het aantal
artsen dat er meer geplaatst kan worden door de
vermeerderde bevolking, wordt becijferd op 58.
Zooals ieder weet is het aantal artsen dat elk jaar
afstudeert echter grooter, hierbij moet men wel
bedenken dat door overlijden, pensionneering of
neerleggen der praktijk er jaarlijks ook een aantal
artsen afvloeien. In het algemeen wordt de prak-
tijk vóór het 65ste jaar neergelegd, en eerst dan
ontstaat een z.g. vervangings-behoefte.

De sterfte onder de artsen is groot en overtreft
in verhouding die van de andere mannelijke be-
volking. Volgens de sterfte-statistieken zouden er
in de laatste tien jaren 44 medici per jaar over-
leden moeten zijn, in werkelijkheid was dit aantal
per jaar 80 à 90. In de laatste jaren blijken er
gemiddeld 70 werkkringen open te komen door
het overlijden van artsen jonger dan 65 jaar, ter-
wijl er door pensionneering of neerlegging der
praktijk 60 à 65 plaatsen per jaar vrij komen.

Maar de aanwas is de laatste jaren beduidend
meer dan het aantal opgekomen plaatsen, n.l. de
laatste jaren behaalden 321, 349 en 349 studenten
het arts-diploma.

Het aantal artsen dat de eerste jaren zal af-
studeeren kan men vrij nauwkeurig berekenen als
men het aantal ingeschrevenen aan de Universi-
teiten als uitgangspunt neemt. In 1940 zou het
aantal artsen te stellen zijn op ruim 6600, d.i. 73
artsen per 100.000 inwoners, of één arts op 1360
inwoners.

De gevolgen van deze toename zullen blijken uit het
grootere aantal artsen dat niet aan het minimum
inkomen kan komen. In 1934 was van iedere acht
artsen die de praktijk gedurende tenminste vijf
jaren hadden uitgeoefend, één arts niet in staat
uit dien hoofde een redelijk inkomen te verwer-
ven. In 1940 zal deze toestand zich verergerd heb-
ben zoodat van iedere vijf artsen één arts niet de
minimum inkomen-grens bereikt zal hebben.

Men heeft zich misschien reeds afgevraagd: wij
zijn toch een koloniale mogendheid? Kunnen onze
koloniën dan deze overvloedige artsen niet een ruim
en prachtig arbeidsveld verschaffen? Het aantal
artsen werkzaam in Ned. Oost-Indië was in 1934
plm. 1300, waaronder 500 artsen die alleen in het
bezit waren van een z.g. Indisch diploma, d.i. een
artsdiploma in Indië behaald en alleen recht-
gevend op praktijk-uitoefening in Indië. Dit in
Indië opgeleid aantal artsen is vrij aanzienlijk en
het laat zich aanzien dat dit percentage zal stijgen.

De subcommissie geeft als haar mening te ken-
nen dat Indië jaarlijks 40 jonge Nederlandsche
artsen ter vervanging van afgevloeide functiona-
rissen kan gebruiken. Bovendien is Indië niet meer
de kurk waar het Moederland op drijft en spelen
de slechte economische omstandigheden in onze
overzeesche gewesten een voorname rol.

Waar we dus zagen dat de toestand momenteel
zoodanig is, dat het evenwicht tusschen vraag en
aanbod der artsen zeer labiel, wankel is, dan
rijst de vraag of hierin verandering of zelfs ver-
betering is te brengen.

Nu is een gedeelte der subcommissie van oor-
deel, dat een „numerus clausus" moet worden in-
gevoerd, d.w.z. dat de minister van Onderwijs,
Kunsten en Wetenschappen na ingewonnen ad-
vies het maximum aantal studenten aangeeft dat
tot de studie kan worden toegelaten. De gelukkigen
die dan zouden worden toegelaten tot de studie der
geneeskunde, zouden dan zijn de z.g. top-leerlin-
gen, de uitblinkers van de eindexamens. Hieraan
zijn o.l. groote gevaren verbonden, daar de prak-
tijk heeft uitgewezen, dat niet alleen gaven van
verstand, maar ook andere gaven noodig zijn. Hoe vaak
gebeurt het niet dat een eindexamen goed afgelegd
wordt en de struikelingen reeds beginnen met het
eerste academische examen. Daarom lijkt ons het
idee dat Dr Hulshoff Pol oppert (aanhangel van
het meergenoemde rapport) veel aantrekkelijker.
De toelating tot de geneeskundige studie zou zoo-
danig geregeld moeten worden:

1e. dat zij die door hun geestelijken aanleg als

het ware aangewezen zijn tot hogere studie, tot
de universiteit dienen te worden toegelaten.

2e. dat een tekort aan fondsen geen reden mag
zijn, dat deze geestelijk begaafden hun roeping
niet kunnen volgen.

3e. dat ook anderen dan de meest begaafden
de universiteit moeten kunnen bezoeken, doch deze
in tegenstelling met de begaafden ten volle de
kosten van het onderwijs zullen hebben te dragen.

4e. dat er evenwicht kome en blijve tusschen
het aantal bezitters van academische en andere
graden en de behoefte in de maatschappij aan af-
gestudeerden.

De moeilijkheid is hier natuurlijk, het verschil
tusschen de begaafden en de minder begaafden
aan te geven. Het is de bedoeling van Dr Pol om
de minder begaafden veel meer te weren dan tot
nu toe het geval was. In de praktijk is men hier
echter reeds aan toe, het aantal eerste jaars stu-
denten dat zakt voor het propaedeutisch examen
(eerste gedeelte candidaatsexamen) is zeer groot,
met als gevolg een afvloeiing na een of meer bij
herhaling mislukte pogingen.

In theorie zijn wel verschillende mogelijkheden
naar voren te brengen, maar in de praktijk zal
dit zeker tegenvallen. Terecht merkt Dr Pol op,
dat het universitaire onderwijs ten allen tijde door
de eeuwen heen opengestaan heeft voor een ieder,
ook vreemdelingen, die om welke reden dan ook,
zich geestelijk verder wenschen te bekwalen. Het
zou dan ook een groote fout en een stap terug
zijn wanneer deze vrijheid werd opgeheven.

De toekomst van hen die zich dit jaar zullen
laten inschrijven als student in de geneeskunde en
klaar kunnen komen in de jaren 1943—1944, ziet
er somber uit.

We zijn er ons wel van bewust dat ook van
andere academisch gevormden op de arbeidsmarkt
slechts een gedeelte werk zullen krijgen. Stel-
len we (met de samenstellers van het rapport) de
vraag naar arbeidskrachten in een bepaald beroep
gelijk aan 100, dan zullen er in de eerste jaren
zich aanbieden van rechtsgeleerden 195, tandart-
sen 345, natuurkundigen 200, scheikundigen 320,
apothekers 350, leeraren 260, veeartsen 125—160,
ingenieurs 180. In het algemeen is het aanbod
twee maal zoo groot als er vraag is naar arbeids-
krachten.

Maar met de categorie van artsen staat de Volks-
gezondheid in nauw verband. Een te veel aan
artsen zal zich op den duur moeten wreken op
't publiek en de mogelijkheid is niet uitgesloten,
dat een goed Hollandsch spreekwoord (waar het
gaat over honden en hazen) zou bewaarheid
worden.

Samenvattend komen we tot het volgende. De
toekomst der artsen in Nederland is somber. De
uitbreidings- en vervangingsbehoefte is kleiner dan
de aanwas van afgestudeerde artsen.

De volksgezondheid eischt geen verdere uitbrei-
ding van het aantal geneeskundigen.

Laat daarom ieder die tot arts opgeleid wenscht
te worden zich nauwkeurig afvragen waarom hij
(of zij) dit gaarne wenscht. Alleen hij die uit
„roeping" (laten we het zoo mogen noemen) dit
wenscht, heeft kans van slagen en niet degene
voor wien het materiële voordeel primair is,
want dan zal desillusie niet uitblijven.

Zwolle.

Dr J. H. H.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN

„Vrijheid".

II.

We hebben met hetgeen we in het vorige artikel
ter sprake brachten, nog geen antwoord gegeven
op die vraag: Kunt ge nog volkomen vrij des
Zondags Gods Woord verkondigen, zooals dat be-
hoort?

Nu is deze vraag om meer dan één reden niet
zoo gemakkelijk te beantwoorden.

We zouden er wel een antwoord op kunnen
geven, dat er iets van zei, maar meer algemeen,
en dat zou de lezers zeker niet bevredigen. We
zouden het dan zoo willen zeggen, dat we in
doorsnee genomen, volkomen deelen in de duit-
sche gelijkgeschakelde vrijheid, en ons naar dat
begrip vrij kunnen bewegen en uiten.

Doch ik begrijp best, dat men met dat antwoord
niet tevreden is.

Want die vraag wordt gesteld aan d'zē zijde
van de grens, en de bedoeling er van is juist, om
te weten te komen, in hoever er op een bepaald
punt tusschen die twee begrippen van eenzelfde
woord gelijkheid en verschil bestaat. Men stelt
die vraag met ons begrip als uitgangspunt.

* * *

Die vraag is in het algemeen niet met Ja! of
Nee! te beantwoorden.

We willen vooropstellen, dat het een onvoor-
waardelijke eisch van God is, dat het Evangelie
klaar en duidelijk wordt gepredikt met volle toe-
passing op het breede menschenleven; dat daar